

PRESUDA SUDA

21. ožujka 1974.(*)

„BRT – II”

U predmetu 127/73,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio Tribunal de première instance de Bruxelles (Prvostupanjski sud u Bruxellesu, Belgija) u postupku između

1. Belgische Radio en Televisie,

i

NV Fonior,

2. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs

i

NV Fonior,

3. Belgische Radio en Televisie

i

SV Sabam i NV Fonior,

o tumačenju članka 86. i članka 90. stavka 2. Ugovora o EEZ-u,

SUD,

u sastavu: R. Lecourt, predsjednik, A. M. Donner i M. Sørensen, predsjednici vijeća, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó. Dálaigh i A. J. Mackenzie Stuart (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: H. Mayras,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Presudom od 4. travnja 1973., koju je tajništvo Suda zaprimilo 19. travnja 1973., Tribunal de première instance de Bruxelles (Prvostupanjski sud u Bruxellesu) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u više pitanja o tumačenju članka 86. i članka 90. stavka 2. Ugovora.
- 2 Odgovori na pitanja nacionalnom bi sudu omogućili da odluči o valjanosti ugovora koji su bili sklopljeni 1963. i 1967. između Soci t  belge des auteurs, compositeurs et  diteurs (Belgijsko društvo autora, skladatelja i nakladnika, dalje u tekstu: SABAM) i dvaju autora, kojima su ovi potonji ustupili neka od svojih prava SABAM-u.
- 3 Prvim se pitanjem pita zlorabi li poduzeće koje u dr zavi članici ima stvarni monopol na upravljanje autorskim pravima svoj vladajući položaj time što zahtijeva opći ustup svih autorskih prava ne razlikujući pojedine razrede tih prava.
- 4 Drugim se pitanjem pita može li zlorabom vladajućeg položaja predstavljati i zahtjev poduzeća da mu autor ustupi svoja sadašnja i buduća prava i da bez potrebe za ikakvim obrazloženjem prava koja su mu ustupljena nastavi ostvarivati još pet godina nakon što član istupi.
- 5 Iz zahtjeva za prethodnu odluku razvidno je da je nacionalni sud smatrao potrebnim provjeriti, nakon što je utvrdio da dotiĉno poduzeće stvarno ima kvazimonopol na belgijskom dr zavnom podruĉju a time i vladajući položaj na znatnom dijelu zajedniĉkog tržišta, zlorabi li ono svoj vladajući položaj na temelju uĉinka odredaba svojega statuta i odredaba ugovora koje je sklopilo sa svojim članovima.
- 6 Prema članku 86. toĉki (a) Ugovora, zlorabom se osobito mora smatrati neposredno ili posredno nametanje nepravednih trgovinskih uvjeta.
- 7 Stoga valja ispitati nameće li autorsko društvo, na temelju odredaba svojega statuta i odredaba ugovora koje je sklopilo sa svojim članovima, neposredno ili posredno nepravedne uvjete članovima ili trećima pri iskorištavanju djela ĉija mu je zaštita povjerena.
- 8 Pri toj ocjeni valja voditi raĉuna o interesima svih sudionika kako bi se osigurala ravnoteža izmeĉu najveće moguće slobode autor , skladatelj  i nakladnik  da raspolažu svojim djelima i uĉinkovitog upravljanja njihovim pravima od strane poduzeća u kojem praktiĉki ne mogu izbjeći članstvo.
- 9 Kako bi se odluĉilo predstavljaju li u tim okolnostima prakse navedene u presudi kojom se upuĉuje zahtjev za prethodnu odluku zlorabom u smislu članka 86. Ugovora, u obzir treba uzeti ĉinjenicu da je u konkretnom sluĉaju rijeĉ o poduzeću, odnosno udruženju ĉiji je cilj zaštititi prava i interese njegovih članova, osobito od najvećih korisnika i distributera glazbenih djela, kao što su radijske kuće i proizvoĉaĉi ploĉa.

- 10 Da bi moglo učinkovito štititi ta prava i interese, udruženje mora uživati položaj koji pretpostavlja da su mu autori koji su njegovi članovi ustupili svoja prava u mjeri u kojoj je to potrebno da njegovo djelovanje poprimi potreban opseg i važnost.
- 11 Slijedom toga, valja ispitati prekoračuju li sporne prakse granicu koja je nužno potrebna za ostvarenje toga cilja, pri čemu treba voditi računa i o interesu pojedinog autora da njegova sloboda raspolaganja njegovim djelom nije ograničena više nego što je to nužno.
- 12 Tako se obvezan ustup svih autorskih prava, kako sadašnjih tako i budućih, pri čemu se ne čini nikakva razlika između različitih općeprihvaćenih oblika iskorištavanja, može učiniti nepoštenim poslovnim uvjetom, osobito ako se takav ustup zahtijeva za dulje razdoblje nakon što član istupi.
- 13 Jesu li takve odredbe prekomjerne po svojoj naravi, to treba ocijeniti nadležni sud, vodeći računa i o njihovom pojedinačnom i o njihovom skupnom učinku.
- 14 Na sudu je isto tako da odluči utječu li i, ako da, u kojoj mjeri, možebitno utvrđene zloporabe na interese autora ili trećih, kao i da iz toga izvede zaključke o valjanosti i učinku spornih ugovora ili pojedinih njihovih odredaba.
- 15 S obzirom na navedeno treba zaključiti da činjenica da poduzeće koje je zaduženo za iskorištavanje autorskih prava i koje ima vladajući položaj u smislu članka 86. nameće svojim članovima obveze koje nisu neophodne za ostvarenje njegovog predmeta poslovanja i koje stoga neopravdano zadiru u slobodu člana da ostvaruje svoje autorsko pravo, može predstavljati zloporabu.
- 16 Trećim se pitanjem od Suda traži da protumači izraz „poduzeće kojemu je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog značaja”, a osobito da utvrdi podrazumijeva li se tim pojmom da poduzeće uživa određene povlastice za koje su druga poduzeća prikraćena.
- 17 Zadnjim se pitanjem pita utemeljuju li se odredbom članka 90. stavka 2. Ugovora određena prava pojedinaca koja su dužni štititi nacionalni sudovi.
- 18 Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da se trećim pitanjem želi utvrditi može li se navedeni izraz odnositi na društvo kojemu su njegovi članovi povjerali upravljanje njihovim autorskim pravima.
- 19 Budući da je riječ o odredbi koja u određenim okolnostima dopušta odstupanje od pravila Ugovora, treba strogo odrediti koja se poduzeća mogu pozivati na nju.
- 20 Ta se odredba može primjenjivati na privatna poduzeća, no njih za obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa mora ovlastiti tijelo javne vlasti.
- 21 To jasno proizlazi iz činjenice da se izraz „posebnih zadaća koje su im povjerene” odnosi i na poduzeća koja su po svojoj naravi fiskalni monopoli.

- 22 Stoga je nacionalni sud dužan istražiti je li poduzeću, koje se poziva na odredbe članka 90. stavka 2. kako bi zatražilo primjenu odstupanja od pravila Ugovora, država članica stvarno povjerila obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa.
- 23 To nije slučaj s poduzećem kojemu država nije povjerila nikakvu zadaću i koje upravlja privatnim interesima čak i kada je riječ o zakonom zaštićenim pravima intelektualnog vlasništva.
- 24 Stoga na posljednje pitanje nije potrebno odgovoriti.

Troškovi

- 25 Troškovi Komisije Europskih zajednica i vlade Savezne Republike Njemačke, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se.
- 26 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

uzimajući u obzir postupovne akte,

saslušavši izvješće suca izvjestitelja,

saslušavši usmena očitovanja Komisije Europskih zajednica, vlade Savezne Republike Njemačke, Belgische Radio en Televisie i SABAM-a,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice, a posebno njegov članak 86., članak 90. stavak 2. i članak 177.,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda EEZ-a, a posebno njegov članak 20.,

uzimajući u obzir Poslovnik Suda Europskih zajednica,

SUD,

u odgovoru na pitanja koja mu je presudom od 4. travnja 1973. uputio Tribunal de première instance de Bruxelles (Prvostupanjski sud u Bruxellesu, Belgija), odlučuje:

- 1. (a) Činjenica da poduzeće koje je zaduženo za iskorištavanje autorskih prava i koje ima vladajući položaj u smislu članka 86. nameće svojim članovima obveze koje nisu neophodne za ostvarenje njegovog predmeta poslovanja i koje stoga neopravdano zadiru u slobodu člana da ostvaruje svoje autorsko pravo, može predstavljati zlorabu.**
- (b) Na sucu je da ocijeni utječu li i, ako da, u kojoj mjeri, možebitno utvrđene zlorabe na interese autora ili trećih, kao i da iz toga izvede zaključke o valjanosti i učinku spornih ugovora ili pojedinih njihovih odredaba.**

- 2. Na poduzeće kojemu država nije povjerila nikakvu zadaću i koje upravlja privatnim interesima, uključujući zakonom zaštićena prava intelektualnog vlasništva, ne primjenjuju se odredbe članka 90. stavka 2. Ugovora o EEZ-u.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 27. ožujka 1974.

[Potpisi]

* Jezik postupka: nizozemski

RADNI PRIJEVOD